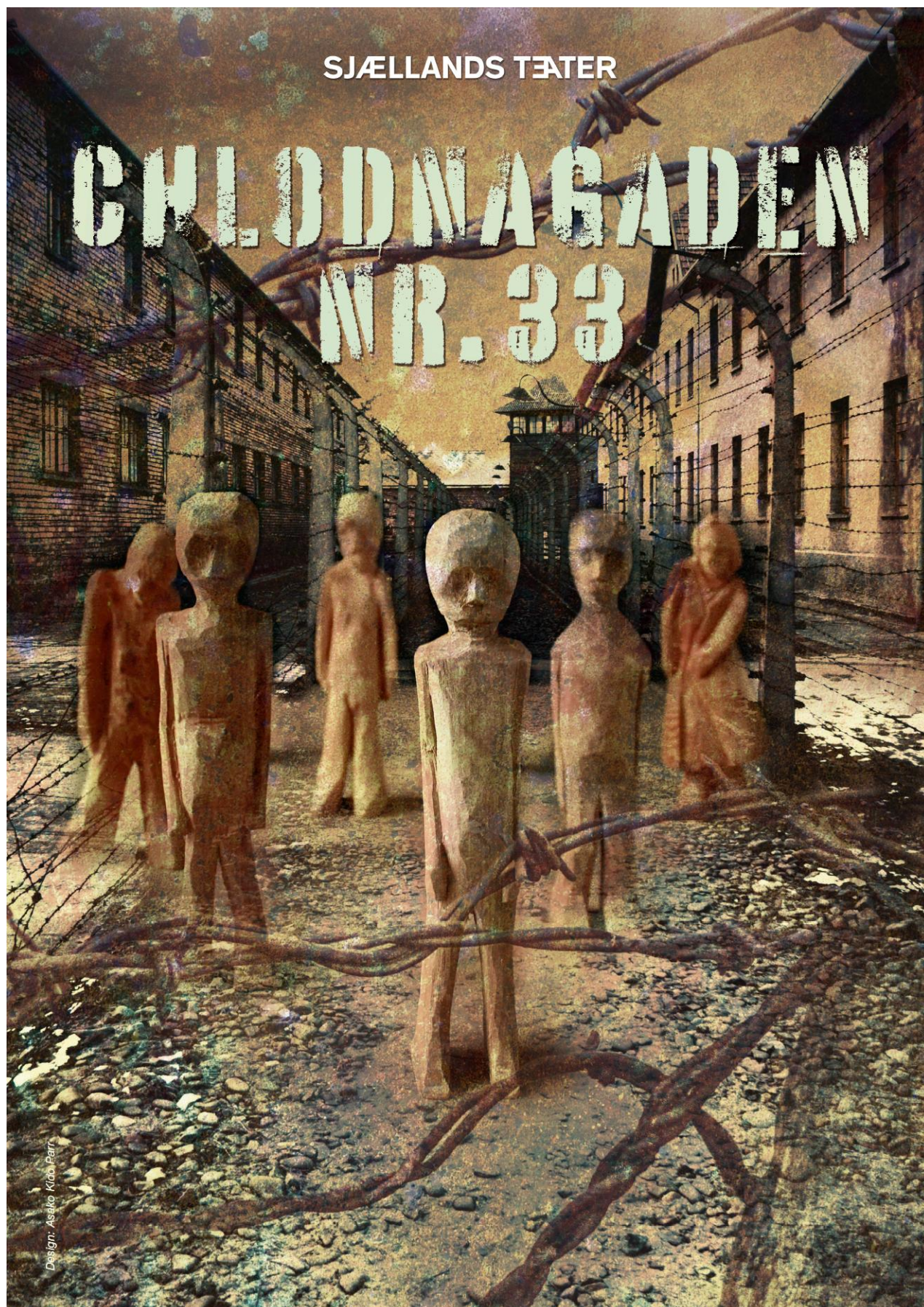

LÆRINGSMATERIALE
TIL BRUG I DANSKUNDERVISNINGEN I UDSKOLINGEN

BAG FORESTILLINGEN

MANUSKRIPT OG INSTRUKTION: ROBERT PARR

PRODUCENT: ROBERT PARR

SCENOGRAFI: TANJA BOVIN

KOMPONIST: MICHAEL RAMLØSE

KAPELMESTER: JAN OVERGAARD

MEDVIRKENDE:

EYRÚN BJÖRK, MALTJE SAUNTE, CELESTE BORCHORST FAURSCHOU,

KLAUS WEIRUP ANDERSEN OG SEBASTIAN VENDELBJERG

LYSDESIGN: STINE FUMZ

SCENEMESTER: SONNY OEFTIGER

SKRÆDDERSAL: ANITA HELENE SEJERSEN

PRODUKTIONSLEDER: JAKOB PØRTNER

TURNÉANSVARLIG: MARLENE ROHDE SØNDERGAARD

PLAKAT: ASAKO KIDO PARR

FOTO: KAROLINE LIEBERKIND

LÆRINGSMATERIALE: ANITA NIELSEN OG MARLENE ROHDE SØNDERGAARD

PRODUCERET AF SJÆLLANDS TEATER 2025

teateriskolen.dk | sjællandsteater.dk

INDHOLD

VELKOMMEN I TEATRET	4
TEATER ER LIGE NU OG HER	4
FORBERED JER PÅ TEATEROplevelsen	2
FORSTÅ BAGGRUNDEN	2
UNDERSØG-UNDERSØG-UNDERSØG	2
TEATRETS VIRKEMIDLER 1	3
MIN Oplevelse	4
DRAMATURGI	4
TEATRETS VIRKEMIDLER 2	5
DYK NED MED ORD	6
KARAKTERPROFIL 1 – Arbejde med ord	6
MÅDEN DET SIGES PÅ	6
LÆS ET BILLEDE	8
DYK DYBERE NED MED DRAMA	9
DRAMAAKTIVITET	9
BRED UD	12
KORCZAKS SYMBOLIK	12
ESSAY	13
KOPISIDER	14
KOPIARK 1	15
KOPIARK 2	19
KOPIARK 3	24
KOPIARK 4	25
KOPIARK 5	26
KOPIARK 6	27
KOPIARK 7	29

VELKOMMEN I TEATRET

Inden længe skal du og din klasse opleve forestillingen CHLODNAGADEN NR. 33. Og du kan glæde dig. I skal have en oplevelse sammen, som varierer fra hverdagens øvrige aktiviteter på skolen. I skal bevæge jer ind i et teaterum, hvor vi for en stund lukker resten af samfundet ude og i fællesskab glider ind i forestillingens verden, som er skabt præcis til jer.

SJÆLLANDS TEATER ønsker jer god fornøjelse.

TEATER ER LIGE NU OG HER

Der er noget særligt ved teatret. Det er lige-her-og-nu-kunst, som er synlig for os, når vi er til stede under forestillingen, men som kun eksisterer i vores hukommelse, når vi går fra teatret igen.

Vi kan ikke sætte forestillingen på pause undervejs eller spole tilbage, hvis der er noget, vi vil se igen.

Man kan måske sige, at en teaterforestilling lever i det øjeblik, publikum er til stede.

Teater er lidt som en hændelse i den virkelige verden. Vi mærker, observerer, registrerer, interagerer, mens det sker, men når hændelsen er forbi, findes den kun i vores hukommelse. Alle hændelser påvirker os i større eller mindre grad. Nogle hændelser lader vi hurtigt fare, mens der er andre, vi dvæler længere ved og husker på, måske fordi de har gjort indtryk på os, eller fordi vi ved, at de fordrer, at vi tager ansvar.

Teatret er ude på at påvirke os. Det vil give os oplevelser, måske underholde os, give os indblik eller få os til at tænke over vores egen eller andres tilværelse og tage stilling.

Dine sanser kommer i spil, når du er i teatret. Det er en helt speciel måde at opleve på, og for at få det bedste ud af oplevelsen, kan det være en mægtig idé at forberede sig forinden.

Og så er det selvfølgelig oplagt at arbejde videre med teateroplevelsen, når vi er gået ud af teatersalen.

I dette materiale skal du og din klasse arbejde med aktiviteter, der leder jer dybere ind i teateroplevelsen og med aktiviteter, hvor forestillingen bliver en slags springbræt til at reflektere over temaerne, som ligger i historien.

Aktiviteterne kan ses som et samlet bud på at komme godt omkring forestillingen, men de kan også bruges enkeltvis eller i kombination med andet.

Skulle I være nysgerrige på at arbejde med dramabaserede aktiviteter, der leder ind og ud af teateroplevelsen, kan I læse mere om dramaworkshop til forestillingen på teateriskole.dk

FORBERED JER PÅ TEATEROPLEVELSEN

FORSTÅ BAGGRUNDEN

Handlingen i CHLODNAGADEN NR. 33 bygger på virkelige, historiske begivenheder. Det betyder ikke, at alt, hvad I skal se, er sket på den måde teatret dramatiserer det, men historien er skabt, så den er virkelighedstro i de autentiske historiske rammer.

Rammen for historien er ghettoen i den polske hovedstad Warszawa under 2. Verdenskrig. Vi befinder os på et børnehjem, som huser jødisk-polske børn. Børnehjemmets leder Dr. Korczak kæmper en tung kamp for at holde børnene i trygge og stabile rammer, mens det nazistiske styre gør livet i ghettoen mere og mere ustabil.

På *KOPIARK 1* finder I læsestof, som kan udvide jeres historiske viden om 2. Verdenskrig og jødeudryddelsen. Læs siderne individuelt eller i fællesskab. Brug herefter jeres historiske baggrundsviden til forståelse og tolkning, når I ser forestillingen CHLODNAGADEN NR. 33.

UNDERSØG-UNDERSØG-UNDERSØG

Når du skal til at læse en roman, har du sikkert for vane at dreje den lukkede bog lidt rundt og læse og se på forsiden og bagsiden. På den måde bevæger du dig på sporet af, hvad der venter dig i bogen, og det hjælper dig til at indstille din tankegang og dine tankemønstre på oplevelsen. Måske har du bemærket, at din læsning kan virke mere flydende, og indholdet er nemmere tilgængeligt, når du er forberedt på, hvad din hjerne skal til at registrere.

Det samme gælder, når du skal se en teaterforestilling. Her kan fx PR-materiale, forestillingsbeskrivelse og billeder hjælpe dig på sporet af oplevelsen.

Undersøg alt, hvad du kan, om forestillingen, før I skal i teatret. Du kan finde oplysninger på teatrets hjemmeside, <https://teateriskolen.dk/turne/chlodnagaden-nr-33/> eller på sjællandsteater.dk.

Undersøg også, hvilken type teater, der har produceret forestillingen. På hjemmesiden kan du måske læse om teatrets værdier.

Det kan også være en god idé at søge informationer om de medvirkende og instruktøren.

Teaterforestillinger bliver anmeldt ligesom film, bøger og musik. Anmeldelserne bliver bragt et par dage efter forestillingens premiere. Forsøg at finde forestillingsanmeldelser på nettet.

Saml jeres research i klassen, og led jer frem til, hvad I måske kan vente.

TEATRETS VIRKEMIDLER 1

Du ved allerede, at forskellige udtryksformer gør brug af forskellige virkemidler. Et af lyrikkens virkemidler er billedsprog, i et debatindlæg møder vi bl.a. argumentation og i billedkunstens verden kan et virkemiddel være farve og form.

Virkemidler bruges til at formidle og understrege en handling, en stemning eller et budskab.

I teatret går vejen til oplevelsen gennem vores sanser. Virkemidlerne er bl.a. lys, lyd, scenografi, kostumer, rekvisitter, replikker og bevægelse, som danner et samlet sprog, der formidler handlinger og stemninger til os som publikum. I mødet med os, bliver teatret levende.

Brug *KOPIARK 2* med beskrivelse af de forskellige virkemidler.
Læs i fællesskab beskrivelsen af de forskellige virkemidler, og bemærk hvordan de viser sig, når I senere ser forestillingen *CHLODNAGADEN NR. 33*.

NÅR I KOMMER HJEM FRA TEATRET

MIN OPLEVELSE

Du ved nu, at teater er en her-og-nu-oplevelse. Når forestillingen slutter, findes historien kun i din hukommelse. Vi kan ikke spole tilbage eller sætte på pause undervejs.

Når du skal arbejde i dybden med en forestilling, er det derfor vigtigt at holde fast i, hvad du husker. Det skal du arbejde med i denne aktivitet.

I skal arbejde med *KOPIARK 3*, som er et Husk-det-skema. Udfyld skemaet individuelt så grundigt du kan.

Efterfølgende taler I observationerne igennem i klassen. Det kan være en god idé at samle jeres observationer i et fællesskema – lav evt. en fælles Padlet.

DRAMATURGI

Ordet *dramaturgi* kommer af græsk og betyder handlingslære. I kender nok udtrykket *komposition*, som beskriver, hvordan en tekst er bygget op. I film og teater taler vi om dramaturgi, når vi fx beskriver forestillingens eller filmens opbygning, dens konflikter eller dens karakterer.

Handlingen i CHLODNAGADEN NR. 33 er præget af en ydre konflikt, 2. Verdenskrig og forholdene i Warszawas ghetto, og det kan være interessant at se på, hvad der er på spil når hovedpersonen, Dr. Korczak, kæmper for børnene på børnehjemmet i disse rammer.

Måske har I allerede arbejdet med 'Aktantmodellen' i analysen af tekster i klassen. Hvis ikke, kan din lærer forklare, hvordan den bruges. Modellen kredser om karakterernes indbyrdes handlinger og om hovedkarakterens møde med både forhindringer og hjælp på vej mod et mål.

KOPIARK 4 beskriver Aktantmodellen. Jeres lærer kan evt. udlevere den til jer i kopiform.

Med din sidemakker skal I nu forsøge at analysere CHLODNAGADEN NR. 33 ud fra Aktantmodellen. Udfyld modellens aktantpladser – husk at starte med subjekt mod objekt.

Sammenlign til slut jeres besvarelser i klassen. Det kan være, at jeres svar ikke er helt ens, og så må I argumentere for jeres analyse.

TEATRETS VIRKEMIDLER 2

Denne aktivitet er oplagt at løse, hvis I har arbejdet med TEATRETS VIRKEMIDLER 1.

I ved, at teatret gør brug af specielle virkemidler for at fremhæve handling og stemning i en forestilling.

I CHLODNAGADEN NR. 33 var mange virkemidler i brug, og måske bemærkede du dem undervejs.

Din lærer fordeler klassen i grupper på 3-4 personer.

KOPIARK 2 deles ud til grupperne i kopiform.

Genlæs og arbejd med ét virkemiddel ad gangen:

Læs først teksten til virkemidlet. Tal herefter grundigt om, hvad I observerede af virkemidlet undervejs i forestillingen. Udfyld notatfeltet med jeres bedste observationer og overvej, hvordan virkemidlet fremhævede en handlingssekvens. Fortsæt til I har arbejdet med alle fem virkemidler. Måske kan I koble nogle af jeres virkemiddelobservationer på jeres berettermodelanalyse.

Når gruppeopgaven er løst, deler I jeres observationer med resten af klassen. Jeres lærer beslutter, hvem der er ordstyrer.

DYK NED MED ORD

KARAKTERPROFIL 1 – Arbejde med ord

I CHLODNAGADEN NR. 33 er Korczak, Marta, Stasiek, Jerzy og Rosa de bærende karakterer. De har det til fælles at være en del af børnehjemmet, men derudover er de forskellige individer med hver deres baggrund, behov og drømme.

Du skal nu fremstille en grundig karakterprofil af én af de tre karakterer. Forarbejdet laves i grupper, og karakterprofilen skrives herefter individuelt.

Din lærer fordeler jeg i grupper med ca. 3 medlemmer. Hver gruppe bliver tildelt én af de fem karakterer.

På *KOPIARK 5* finder I udfyldningsark til forberedelsen af karakterprofiler. Måske kopierer jeres lærer det til jer, så I kan notere i hånden. Alternativt kan I tegne arket ind i jeres eget dokument.

Udfyld forberedelsesarket i gruppen.

Sørg for at alle bidrager med de observationer og fortolkninger, de har af karakteren.

Sørg også for, at alle skiver med, så I har jeres egne noter, når I skal til at skrive karakterprofilen. Tag jer god tid til denne del af opgaven. Jo mere I taler sammen, jo dybere kan I komme i karakteriseringen af karakteren.

Lav til slut din egen sammenhængende tekst om din tildelte karakter, hvor du beskriver hende/ham grundigt. Du vælger selv, i hvilken rækkefølge karaktertrækkene præsenteres, og det er dig, der vurderer, hvordan du vægter de forskellige elementer i beskrivelsen.

Opgaven er løst godt, hvis din tekst kan give andre et solidt indblik i din karakters person.

MÅDEN DET SIGES PÅ

Når vi kommunikerer, ligger betydningen af det vi siger, i de ord vi bruger, og i den måde vi siger dem på. Samme sætning kan have mange betydninger alt efter, hvordan ordene bliver sagt.

Vend dig mod din sidemakker. Prøv at sige sætningen "Har du ventet længe" med jævn trykfordeling og i et normalt toneleje.

Prøv herefter at lægge trykket på "har", herefter på "du", så "ventet" og til slut på "længe".

Tal sammen om, hvilken betydning sætningen får i de forskellige udgaver.

Betydning af ord er også afhængig af tonefald og stemmeleje. Det er derfor vigtigt, at ting bliver sagt på den måde, de skal forstås, for at kommunikationen skal fungere.

Det lille ord NÅ kan betyde næsten uendelig meget. Måske er det derfor, vi danskere ynder at bruge det.

Arbejd med din sidemakker igen. I skal nu på skift sige ordet NÅ med forskellig styrke, tonefald og artikulation.

Tal sammen om, hvordan måden, vi fremfører ordet, har indflydelse på, hvordan vi forstår det.

I en teaterforestilling har ord og tone selvfølgelig betydning i forhold til, hvad man gerne vil kommunikere, hvilken stemning man vil skabe og hvilken karakter man vil vise.

I det arbejde har forestillingens instruktør stor betydning.

Jeres lærer deler jer op i grupper af 3

På *KOPIARK 7* finder I et uddrag fra manuskriptet til CHLODNAGADEN NR. 33. I scenen optræder Korczak og Stasiek.
Læs scenen igennem sammen.

Fordel rollerne imellem jer, så én læser Korczak, én læser Stasiek og den sidste af jer er instruktør.

Instruktøren bestemmer, hvilke karaktertræk jeres Korczak og Stasiek skal have. Det kan være, at Korczak skal læse sin tekst som genert, aggressiv eller kærlig, mens Stasiek skal være en smart-fyr-type, trist eller gammelklog.

Læs nu teksten igen i de karaktertræk/stemninger instruktøren tildeler jer. Arbejd med ordenes udtale, tryk, tone, styrke osv. Instruktøren kan justere jeres oplæsning undervejs.

Tal sammen om, hvad der virkede godt, og hvad der virkede skidt. Læs uddraget igen. Denne gang skal instruktøren hjælpe jer til en oplæsning, der passer på de karakterer og den situation, I kender fra forestillingen.

Tal sammen om, hvilken betydning af teksten, oplæsningen havde.

Del til slut erfaringer med resten af klassen. – Måske kan I se nogle grupper fremføre sekvensen.

LÆS ET BILLEDE

Når teaterforestillinger produceres, tages der fotos, som bl.a. bruges til pr-kampagner. Motiverne er udvalgt og bearbejdet, så de kan give indblik i handling og stemning i forestillingen.

I denne aktivitet skal I arbejde sammen i grupper af tre. Jeres lærer vælger grupperne.

Sammen skal I undersøge et forestillingsfoto. Jeres lærer tager stilling til, om I selv kan vælge foto, eller om I skal arbejde med et specifikt foto.

I kan finde alle fotos fra CHLODNAGADEN NR: 33 på dette link:

<https://teateriskolen.dk/turne/chlodnagaden-nr-33/>

Når man analyserer tekster og billeder, er der en masse, man kan undersøge. Man kan forestille sig, at man arbejder i et laboratorium, hvor alt bliver dissekeret, for at få optimal indsigt. Gennem arbejdet, finder man ud af, hvad der er meget interessant, og hvad der er mindre væsentligt at fortælle videre.

I skal forestille jer, at I arbejder i laboratoriet med jeres forestillingsfoto. Hvis I allerede har en billedanalyseoversigt, I plejer at bruge i klasse, kan I arbejde ud fra den.

Alternativt kan I analysere billedet ud fra modellen her:

<https://indidansk.dk/analysehjul/foto/>

Når I har lavet den fulde laboratorieanalyse, skal I forberede et mundtligt oplæg om jeres foto, som skal vare 6-8 minutter. I kan ikke nå at fortælle grundigt om alle analysens punkter, så vælg nøje ud, hvad der kan være interessant at fortælle. HUSK at vise i billedet, hvad I taler om.

I skal være klar til at svare på spørgsmål fra jeres lærer og klassen efter oplægget.

Afhold oplæg for hinanden i klassen.

DYK DYBERE NED MED DRAMA

DRAMAAKTIVITET

I teatrets verden, handler det altid om.

1. At spille hinanden gode! Bak op om hinanden, vær klar på hinanden, og giv aldrig negativ kritik
2. Sig JA! Til hinandens og egne bud. Her er der ikke et facit. Giv, tag imod og byg videre.
3. Klap af jer selv og hinanden mellem øvelserne.

Til disse aktiviteter er der brug for, at jeres lærer leder forløbet – alternativt kan I lave det selv, men I små grupper a 5.

Skub borde og stole ud til siden, så I har masser af gulvplads.

Gennemfør hele forløbet. Det er skabt til, at den ene øvelse fører til den næste.

Opvarmningsleg: Send klap i kreds

Stil jer I en rundkreds.

Den, der starter, kigger sin sidemand dybt i øjnene og giver et klap. Sidemanden tager imod øjenkontakt og klap, vender sig og sender øjenkontakt og klap videre til sin sidemand. Første runde fortsætter indtil klappet er nået hele vejen rundt. I fortsætter og sætter tempoet op, indtil klappene til sidst næsten lyder som et maskingevær. I kommer garanteret til at fejle, og det er helt ok.

Legen kan efter behov udvides, så I kan vende en omgang eller skyde på tværs af kredsen.

Når legen er færdig, klapper I ad hinanden.

Leg med replik og undertekster

Bliv i kredsen.

Replikker fra forestillingen, I kunne arbejde med, kunne være:

- Et barn har behov for at røre sig (Korczak)
- Hvor er Korczak (Formand eller barn)
- Hvor er deres armbind? (Gestapo kaptajn)
- Før boede vi i et stort hus (Jerzy)
- Er du syg i hovedet eller hvad? (Staziek)
- Er han så 14 år nu? (Rosa)
- Jeg vil ikke dømme nogen (Matra)
- Mennesket er ikke en maskine (Korczak?)

Den i kredsen, der starter, vælger en af replikkerne her eller en fra forestillingen, du selv har hæftet dig særligt ved.

Replikken kan siges drømmende, bedende, trist, vredt, bekymret, arrogant, bekymret osv. alt efter hvad du gør med din stemme og krop.

Tænk ikke en masse over det – det handler om at prøve af.

Du starter ved at træde et skridt frem og sige din replik med krop og stemme. Når replikken er sagt, træder du tilbage i cirklen. Hele kredsen træder nu et skridt frem og kopierer din replik med både krop og stemme.

Den til højre går ind og prøver samme replik på en ny måde, alle gentager osv. indtil I er nået hele vejen rundt. Prøv af med flere replikker. I kan godt skifte replik, når en er afprøvet nogle gange.

Nu er I allerede i gang med at sætte krop og stemme på de forskellige karakterer, og kan nu skrue op for indlevelse i de enkelte karakterer ved næste øvelse.

I dybden med karakterer:

Placer jer rundt på gulvet, så I fylder det hele. Forestil jer, at I skal gå rundt på en tømmerflåde, hvilket betyder, at hvis alle er i den ene ende af rummet, så tipper tømmerflåden.

Gå individuelt og undlad at tale med hinanden, at komme til at følges med en makker, eller gå i cirkler.

Forestil jer nu, at I er Dr. Korczak. I er nu blevet væsentligt ældre, og I bærer på den kæmpe byrde, nemlig at have ansvaret for over 100 børns liv.

Hvordan ser kroppen ud?

I er dybt bekymrede for børnenes liv. Der er ikke plads nok, der er ikke vand og varme, der er ikke sikkerhed, og helt centralt, er der ikke mad til børnene, da Tyskerne har taget børnehjemmets kartofler. I er nu på vej til Gestapos hovedkvarter for at klage og for at få kartoflerne tilbage. I ved, at det er med livet som indsats.

I øver jer nu på replikken, som I vil sige når I ankommer.

"Jeg kommer for at indgive en klage. Det handler om børnenes kartofler..."

Prøv replikkerne NU.

Tilbage til tømmerflåde neutral krop

Nu er I et selvvalgt barn/ung på børnehjemmet:

Hvem af dem er du?

Hvordan er han/hun?

I er bekymrede over hvor jeres ellers så faste klippe Dr. Korczak er henne. Det svirrer med rygter, og I håber på det bedste og frygter det værste. I ved, at uden Korczak er I overladt til jer selv i en verden, der er yderst farlig for alle, men i særdeleshed for jødiske/polske børn på børnehjem. Har han svigtet jer? Er han død? ...

Om lidt taler I med dem I møder, stiller spørgsmål, kommer med forslag/rygter... Det gør I NU

Tilbage til tømmerflåde neutral krop

Nu er I alle sammen Gestapo Kaptajn. I har enorm magt over alt og alle, men jeres effektivitet som Kaptajn bliver dog også kontrolleret af dem, som er over jer. I har jeres ordre! Jeres opgave er kampen for Det 3. rige, hvor ariske tyskere hersker, og der ikke findes jøder, farvede, homoseksuelle, udviklingshæmmede eller andre uønskede menneskearter.

Du, kære Kaptajn, tilhører den rette race, og er derfor hævet over alle andre. Du har ikke bare ret til, men er forpligtet til at behandle underdøgnene derefter i kampen om det rene 3. rige. Om lidt, møder du Korczak, som nok er anerkendt og ikke er helt ren jøde, men han skal klart kende sin plads. Han huser jo jødiske børn!

Alle du møder er enten Korczak, eller dine medsoldater.

I mødes NU.

Nu har I alle arbejdet lidt med de forskellige karakterer og replikker, hvilket er en god ballast at have med til næste øvelse.

Spiloplæg til denne aktivitet finder I på *KOPIARK 8*

I grupper af 4-5, skal I skabe små spil – altså små uddrag af scener. Den lille scene I skal spille, trækker I fra jeres lærer.

I næsten alle oplæg skal I selv finde på replikkerne. Hjælp hinanden og spil hinanden gode. For nogle i gruppen vil det være let, for andre vil det måske være svært.

Når I har øvet, så vis jeres små spil for hinanden.

Husk at være det gode publikum, som er nærværende og altid anerkendende. Så er det også tryggere for dig selv at stå på scenen.

Afslut med en klassedialog efter spillene:

Hvad har I særligt lagt mærke til?

Opdagede I noget nyt, mere eller andet, end da I først så forestillingen?

Hvad tager I med jer?

BRED UD

KORCZAKS SYMBOLIK

Gennem forestillingen fortæller Dr. Korczak om oplevelser, han har haft, og om tanker, han gør sig. Han beskriver noget konkret, som også kan forstås i overført betydning i forhold til den situation, som børnehjemmet og dets beboere befinder sig i.

I denne aktivitet skal I arbejde mundtligt i fællesskab i klassen. Jeres lærer er ordstyrer.

Læs de fire nedenstående citater et for et.

Tag stilling til, hvordan citatet konkret fortæller.

Tag herefter stilling til, hvordan citatet kan forstås symbolsk i forhold til situationen i forestillingen.

Tal til slut sammen om, hvordan citatet kan beskrive situationer eller livsvilkår i vores verden.

1. KORCZAK: ... I går, Rosa, fandt jeg en lus på mig selv og med en vis fingerfærdighed klemte jeg den ihjel med min tommel- og pegefinger. Det fortryder jeg nu. Jeg kan huske der var én, der engang sagde til mig: "En lus er ikke som et menneske, den vil aldrig suge den allersidste dråbe blod ud af dig".
...
2. KORCZAK: Der er en vigtig forskel på et menneske og en maskine. En maskine har ingen erkendelse.
Stik din finger ind i maskinen – og den skærer fingeren af. Stik dit hoved ind i maskinen, og den skærer også hovedet af. En maskine kan ikke vælge. Et menneske har altid et valg. Modsat maskinen. Somme tider er livet som en maskine. Det giver dig ingen advarsler. Du går ind i det og det æder dig op. Måske er der også menneske, som er som maskiner. De forstår ikke eller de glemmer, at der er et valg. Måske ender de også med æde dig op!
3. KORCZAK: "Ingen må sendes i fængsel uden først at være lovmæssigt dømt til at miste sin frihed." Og jeg tror, den lov gjaldt for mennesker, som var i stand til at forsvare sig selv. Din fugl er uskyldig og forsvarsløs. Dens samvittighed er ren som sne. Den eneste lykke, den ejer, er friheden.
4. KORCZAK: Jeg har vandet blomsterne. De stakkels børnehjemsplanter, det jødiske børnehjems planter. Den udtørrede jord sukkede af lettelse.

ESSAY

Uanset vores kulturelle, religiøse eller nationale overbevisninger er verdens lande enige om, at børn skal beskyttes mod krig og væbnet konflikt. Mere end 190 nationer i verdenssamfundet har underskrevet FN's børnekonvention, hvor der bl.a. står:

Artikel 38:

Statens forpligtelse til at overholde internationale aftaler om krigsførelse, herunder at sikre, at børn under 15 år ikke deltager i kamphandlinger, samt at begrænse rekrutteringen af 15-18-årige til de væbnede styrker. Overholdelse af princippet om, at alle børn, som er berørt af væbnede konflikter, skal nyde godt af beskyttelse og pleje.

FN blev oprettet efter 2. Verdenskrig med det formål at opretholde international fred og sikkerhed i verden. I 1989 vedtog FN Børnekonventionen.

På baggrund af bl.a. artikel 38 i Børnekonventionen kæmper nødhjælpsorganisationer og andre NGO'er i dag for at beskytte og hjælpe børn i krigsramte områder.

Selvom det kunne være ønskværdigt, at krig og væbnet konflikt udelukkende fandtes i historiebøgerne, er virkeligheden desværre en anden. Noget tyder på, at selvom vi laver fælles aftaler i verden, og selvom vi på papiret er enige om, at krig og konflikt skal undgås, er det ikke altid det, der viser sig i virkeligheden.

Vi kender fx alle til krigen i Gaza, hvor virkeligheden for indbyggerne, børn som voksne, på nogle måder er sammenlignelig med vilkårene i Warszawas ghetto.

Du skal nu skrive et essay med titlen **Børn i en verden af rædsler**

I dit essay skal du reflektere over de vilkår børn kan udsættes for i krigsramte områder, og hvordan vi kan beskytte børn mod dem.

Det skal tydeligt fremgå af din tekst, at du har hentet inspiration i CHLODNADADEN NR. 33 og i mindst ét disse links:

<https://via.ritzau.dk/pressemeddelelse/14062505/et-ar-med-krig-i-gaza-flere-born-draebt-i-gaza-end-i-nogen-anden-nylig-konflikt?publisherId=13562222&lang=da>

<https://www.unicef.dk/international/gaza/?srsId=AfmBOoqyESuMtYoDb6UoZd4sIa bM WSnX4bhj9hd hpUg3burXuCUUKv>

<https://www.dr.dk/nyheder/udland/ny-rapport-slaar-fast-verden-har-ikke-vaeret-saa-meget-i-krig-siden-anden-verdenskrig>

Husk at kildeangive de fakta du bruger fra kilderne.

Var du ikke i skole, da I så CHLODNADADEN NR. 33, kan din inspiration fx hentes i spillefilmen 'Livet er Smukt'.

Essayets primære målgruppe skal være unge og voksne, og du skal forestille dig, at det skal udgives i et digitalt medie.

I dit forarbejde, eller mens du skriver, kan du måske gruble over, hvordan vi kan beskytte børn mod krig, og hvilken indflydelse du måske kan have på problemstillingen.

Din lærer bestemmer, hvor langt dit essay skal være, og hvornår det skal afleveres.

Har du brug for et overblik over, hvordan man skriver essays, kan du blive klogere her: <https://indidansk.dk/skrivehjulet/#4>

FORSTÅ BAGGRUNDEN

Tekst af Jens Pietras

Tyskland og jøderne

I 1933 er nazistpartiet under ledelse af Adolf Hitler kommet til magten i Tyskland.

I det nazistiske samfundssyn og verdensbillede indgik en stålsat tro på, at den ariske race (dvs. den tyske) var alle andre racer og folkeslag overlegen. Man havde et negativt syn på andre folk og racer, og specielt jøderne opfattede de som et problem. De tyske jøder selv følte sig som tyskere og opførte sig som andre tyskere, men nazisterne og Hitler så ned på dem og ønskede på alle måder at skade dem. I første omgang blev de stemplet som utyske, senere blev der indført en række diskriminerende love mod jøderne (Nürnberglovene 1935). Nazisterne prøvede først at fratage jøderne alle rettigheder, dernæst at tvinge dem til at forlade Tyskland. Senere forfulgte man jøderne og ødelagde deres ejendele (Krystalnatten – november 1938). De, der kunne, flygtede ud af Tyskland, men mange blev, da de ikke havde muligheder for at flygte. Andre lande i Europa ville heller ikke tage imod jøderne, så de var på en måde sat skakmat.

Adolf Hitler havde en drøm om, at der, hvor der historisk set havde levet tyskere, og der, hvor der i 1930'erne levede tyskere, skulle hans og nazisternes herredømme gælde. Han talte derfor om et tysk domineret Europa – et *Lebensraum*. En anden grund til den tyske nazistiske ekspansion var behovet for råstoffer og andre ressourcer, som Tyskland ikke selv rådede over.

Den tyske nazistiske ekspansionslyst gik i første omgang ud over Østrig, som blev besat (annekteret) i 1938. Det samme blev Tjekkosllovakiet i to omgange (1938 og 1939). Omverdenen var nervøs for, hvad de tyske nazister kunne finde på, men håbede at man kunne undgå krig.

Tyskland og Sovjetunionen, som ellers var mistroiske over for hinanden, fandt sammen og indgik en ikke angrebspagt i august 1939. I denne pagt var der en hemmelig delaftale om at angribe og dele Polen og andre nabolande.

2. Verdenskrig, angrebet på Polen i september 1939

Den 1. september 1939 angreb det nazistiske Tyskland nabolandet Polen. Polen havde en aftale med England og Frankrig om hjælp i tilfælde af, at landet blev angrebet. Den 3. september 1939 erklærede England og Frankrig derfor Tyskland krig. Den 2. Verdenskrig var i gang. Den 17. september angreb Sovjetunionen også Polen, og sidst på måneden måtte Polen overgive sig. Polen blev delt i to dele, en tysk del og en russisk del. De vestligste dele af Polen blev indlemmet i Det Tyske Rige. De østligste dele blev besat af Sovjetunionen. Den midterste del af Polen blev til et tyskstyret område kaldet Generalguvernementet.

Mere end 2 millioner polske jøder levede nu i områder under tysk kontrol.

Jøderne blev i løbet af 1940 samlet i særlige bykvarterer kaldet ghettoer. Den største af dem blev ghettoen i Warszawa, som nåede op på næsten 1/2 million indbyggere. For jøderne var situationen i ghettoerne rædselsfuld: sult, sygdomme og hårdt tvangsarbejde tog livet af mange. De mest udsatte var børn og ældre.

I sommeren 1941 angreb tyskerne Sovjetunionen, hvorved mange flere jøder kom under tysk kontrol. De mange jøder udgjorde et stadig større for de tyske nazister.

I løbet af 1941 udtænkte de derfor den endelige løsning på jødespørgsmålet. Den endelige løsning bestod i tvangsarbejde og aflivning i særlige KZ-lejre (koncentrationslejre). Jøder i de

besatte lande blev først frataget alle deres ejendele, sendt i ghettoer og derefter fragtet til lejre, hvor de enten blev tvunget til hårdt arbejde eller ført til gaskamre, hvor de blev myrdet med det samme. Den største og værste lejr var Auschwitz i det nuværende sydlige Polen ikke langt fra byen Krakow. Her blev mere end 1 million mennesker myrdet i perioden 1941-1945.

Livet i ghettoerne var slemt, men fra sommeren 1942 skulle jøderne også forholde sig til mange deportationer til udryddelseslejre, som efterhånden tømte ghettoerne. Fra 1942 - 1943 blev omkring 2 millioner polske jøder myrdet ved gasning. Som de sidste blev ca. 80.000 jøder i ghettoen i Lodz deporteret til Auschwitz i 1944.

Ghettoerne

De jødiske ghettoer i det besatte Polen blev oprindeligt oprettet i forbindelse med en planlagt deportation af de polske jøder.

I første omgang var det planen at oprette en art "jøde-reservat" i Generalguvernementets østligste del ("Lublin-planen"). Senere hen, i løbet af 1940, fremkom en plan om at deportere alle jøder under tysk nazistisk herredømme til øen Madagaskar ud for Afrikas østkyst.

Både Lublin-planen og Madagaskar-planen forudsatte, at de polske jøder blev samlet i særlige områder, hvorfra de nemt kunne fjernes (deporteres), når planerne skulle realiseres. Jøderne blev derfor tvunget til at flytte til byerne og kort herefter til bestemte bydele. Specielt i de største polske byer, Warszawa og Lodz, skabtes der herved store jødisk-dominerede bydele. Efterhånden blev disse bydele lukket af fra den øvrige by. Dermed var ghettoerne skabt. Ghettoerne blev fra nazistisk side udelukkende opfattet som midlertidige. Nazisterne ville med ghettoiseringen af de polske jøder sikre sig, at de let kunne flytte jøderne, når tiden kom. Man ville endvidere isolere jøderne fra den polske befolkning og tvinge dem til at opgive deres forretninger, ejendomme osv. Ligesom i Tyskland var det meningen, at jøderne skulle forsvinde fra det offentlige liv. Endelig var nazisterne bange for sygdoms-epidemier og håbede derfor at isolere de mest oplagte smittebærere, ifølge dem, jøderne.

At ghettoerne var midlertidige betød, at jøderne selv måtte betale for deres mad uden at kunne tjene penge ved at arbejde. Nazisterne ville presse jøderne til at bruge deres sidste penge og andre værdier ved at tvinge dem til at købe deres egen mad og andre nødvendige ting. De polske jøder var ikke rige, så meget hurtigt opstod der sult og nød i ghettoerne.

De tyske nazister indså, efterhånden, at ghettoplanerne ikke var hensigtsmæssige og begyndte derfor at udtænke andre måder at løse det jødiske problem på. Nazisterne lukkede i første omgang de jødiske ghettoer inde med mure og pigtråd, sådan, at jøderne ikke kunne komme ud, og sådan at polakkerne ikke kunne se, hvordan jøderne havde det i ghettoerne.

Den største polske ghetto, Warszawa-ghettoen blev oprettet i løbet af efteråret 1940. Den stod først færdig næsten et år efter, hvor næsten 500.000 jøder boede her.

I Warszawa besluttede de tyske nazister at lade jøderne i ghettoen arbejde for maden. Sult var det største problem. Jøderne fik hver dag kun mad svarende til 183 kalorier at leve for. Om de fik mad eller ej afhang af de tyske nazisters velvilje og muligheder. Forsyningerne var knappe og uregelmæssige, hvorfor sult og hunger hørte til dagens uorden. Den manglende mad førte til sortbørshandel og smugleri. Selv madaffald og husdyr blev købt og solgt for penge.

Ghettoerne nedlægges

Efter nazisternes angreb på Sovjetunionen i sommeren 1941 kom rigtig mange nye jøder under tysk nazistisk kontrol. De tyske nazisters oprindelige idé om deportation af jøderne blev nu helt opgivet, og parolen blev, at alle uarbejdsdygtige jøder, herunder kvinder og børn skulle myrdes. De, der kunne arbejde, kunne forblive i live, så længe de var raske og sunde, når de blev svage eller syge, skulle de også myrdes.

Fra andre egne af Europa begyndte man nu også at sende jøder med tog østpå til bl.a. Polen. For at skaffe plads til "de nye" jøder blev det af pladshensyn nødvendigt at fjerne, dvs. myrde de svageste, de syge og de uarbejdsdygtige, herunder også børnene.

Massemord på jøderne

Samtidig med at man flyttede flere jøder fra vest til øst og dermed tømte de polske ghettoer, arbejdede de tyske nazister med forskellige måder at aflive større grupper af jøder på. Man fandt i efteråret 1941 ud af, at gasning var en meget effektiv aflivningsmetode.

De første massedrab med gas fandt sted i den nyoprettede udryddelseslejr Chelmno i december 1941, her opholdt sig uarbejdsdygtige jøder fra ghettoen i Lodz.

I begyndelsen af 1942 begyndte de tyske nazister at rydde og tømme de polske jødiske ghettoer. Jøderne blev sendt til udryddelseslejre, hvor de blev gasset. I tre udryddelseslejre i Generalguvernementet, der kun havde til formål at udrydde de polske jøder, blev næsten 2 millioner jøder gasset til døde i løbet af perioden 1942-43. Udryddelsen af de polske jøder blev af nazisterne kaldt "Aktion Reinhard".

I Warszawa forlod den første transport med jøder ghettoen den 22. juli 1942. Officielt hed det sig, at jøderne skulle transporteres til arbejde uden for ghettoen, men reelt bliver de ca. 5.000 mennesker kørt direkte til gasning i udryddelseslejren Treblinka. I løbet af de næste to måneder blev omkring 350.000 jøder fra Warszawa myrdet på denne måde.

Der er kun få eksempler på, at jøderne gjorde aktiv modstand mod de voldsomme overgreb. En undtagelse er det store oprør i Warszawaghettoen i foråret 1943. Her var kun 70.000 jøder tilbage i ghettoen, resten, over 300.000, var blevet myrdet. Opstanden blev brutalt nedkæmpet og ghettoen blev herefter tømt og lukket.

I alt dræbte nazisterne under 2. Verdenskrig 6 millioner af Europas jødiske befolkning på ca. 11 millioner mennesker.

Janusz Korczak - Biografi

Midt i Warszawa-ghettoens menneskelige helvede brændte der er lille lys i mørket. Dette lys var forfatteren og pædagogen Henryk Goldszmit (1878-1942), som er bedre kendt under sit pseudonym Janusz Korczak. Korczak var en jødisk-polsk børnelæge, forfatter og pædagog, der var leder af et børnehjem i Warszawa i perioden 1912-42. Han var især kendt for sit humanistiske syn og sin store respekt for børns rettigheder. På børnehjemmet blev han kendt som *Pan Doktor*, dvs. *Hr.-doktoren* eller som *Stary Doktor*, den gamle doktor. Han oprettede på sit børnehjem en børnedomstol, hvor børnene selv idømte hinanden med opbyggelige straffe for brud på hjemmets regler. Han oprettede også et børneparlament, hvor de samme regler blev vedtaget. Børnene drev også deres egen avis på hjemmet. En gang i mellem lavede Korczak teater med børnene. Nogle gange var det kendte skuespil, andre gange var det stykker, som børnene selv var med til at skrive. I sine bøger brugte han ofte eventyrgenre til at fortælle børnene, om livets mange farer og udfordringer. I 1930'erne havde Korczak sit eget radioprogram, men det blev stoppet af myndighederne. Han gik ind for, at børn blev behandlet med den samme respekt som voksne og med de helt samme rettigheder. Børnehjemmet blev i 1940 af nazisterne flyttet ind i Warszawas ghetto. Først havde det til huse i *Chlodnagaden nr. 33* og senere til Siennagaden nr.16. I ghettoen gik Korczak konstant rundt og tiggede mad og medicin til børnene. Venner tilbød at smugle Korczak ud af ghettoen, men han ville hellere blive hos "*sine børn*".

Korczak blev i begyndelsen af august 1942 sammen med alle 196 børn sendt til udryddelseslejren Treblinka, hvor de alle blev brutalt myrdet. Da de forlod ghettoen, var de alle klædt i deres bedste tøj. Der er mange forskellige beretninger om, hvorledes afrejsen fandt sted. Nogle beskriver, at Korczak fortalte børnene ved afrejsen fra ghettoen, at de skulle ud på landet og nu kunne forlade den forfærdelige trange og usunde ghetto. Nu skulle de ud til naturen og derfor kunne de være glade og glæde sig. En fortælling er, at en af børnehjemsdrengene havde

medbragt en violin. Han blev af de tyske nazister bedt om at spille for optoget, som herefter gik syngende mod Umschlagplatz (omlastningspladsen), hvor togene, der skulle føre dem til udryddelseslejren, holdt.

Et samtidigt øjenvidne har videregivet sin oplevelse af begivenhederne således:

“... Der skete et mirakel. De små to hundrede børn græd ikke. To hundrede rene sjæle, dømt til døden, græd ikke. Ikke et eneste af børnene løb deres vej. Ingen af børnene forsøgte at gemme sig. Som svaler holdt de sig tæt ved deres lærer og rådgiver, ved deres far og bror, Janusz Korczak, så han kunne beskytte dem. Janusz Korczak gik, hans hoved oprejst, idet han holdt et barn i hånden, uden hat og med et læderbælte om livet, iført høje læderstøvler. Nogle få hjælpere blev fulgt af tohundrede børn, klædet i rent og pænt tøj, som om de blev båret til alteret til deres dåb (...) På alle sider var børnene omgivet af tyskere, ukrainere og jødiske politifolk. De slog på flokken af børn og nogle skød endda efter dem. Selv gadens sten og fliser græd ved synet af denne børneprocession.”

Korczak blev sammen med børnene til det allersidste, og han blev gasset ihjel sammen med dem. Han opmuntrede børnene til det sidste. Han opfordrede dem alle til, da de skulle af sted fra børnehjemmet til deres uvisse skæbne at tage et stykke legetøj eller en bog med for at holde modet oppe.

FN's Konvention om Barnets Rettigheder blev i 1989 lavet på baggrund af Janusz Korczaks ideer.

Scenografi er den måde scenen er opbygget, indrettet og dekoreret på. Måske er scenen udstyret med kulisser eller en indretning, som er til stede under hele forestillingen eller som skifter undervejs.

Læg mærke til, om scenografien forsøger at vise noget bestemt (fx en dagligstue eller et bjerglandskab) eller om den udelukkende forsøger at skabe rum og stemninger (fx ved hjælp af særlige former og farver). Det kan også være en blanding af de to. Undersøg også, hvordan scenografien bliver brugt i forhold til handlingen.

Måske kan du afkode noget symbolsk i scenografien.

I CHLODNAGADEN NR. 33 bemærkede vi dette ved scenografien:

This image shows a single page of white paper with horizontal blue ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Rekvisitter:

Rekvisitter er de små ting i scenografien eller hos karaktererne, der har en funktion for handlingen. Rekvisitterne kan være med til at beskrive et miljø (en væltet vinflaske på et stuebord) og/eller en handling (en fingerring som den ene karakter giver den anden).

Læg mærke til, hvilke rekvisitter du kan få øje på, og hvilken funktion de har.

Måske kan du afkode noget symbolsk i rekvisitterne.

I CHLODNAGADEN NR. 33 bemærkede vi dette ved rekvisitterne:

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Kostumer:

Klæder skaber folk, siger man. Vores tøj og stil er med andre ord med til at fortælle, hvem vi er – og måske hvilke værdier vi sætter højt. Tænk over, hvad et mørkt jakkesæt kan signalere, eller hvad en plettet, blå kedeldragt kan fortælle om det menneske, der har den på.

Læg mærke til, hvordan de forskellige karakterer er klædt og stylet – det kan være, de skifter udtryk undervejs, og overvej, om det fortæller noget om deres person, type eller sindstilstand.

Måske kan du afkode noget symbolsk i kostumerne.

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Lyset hjælper os til at holde fokus i forestillingen, men det bruges også til at skabe stemninger og understrege eller fortolke handlinger.

Måske kan du afkode noget symbolsk i lyset.

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Lyd:

Ligesom på film spiller lydkulissen en rolle i en teaterforestilling. Man opdeler lyden i to hovedkategorier: Synkron lyd og asynkron lyd.

Den synkrone lyd er de lyde, som både vi og personerne på scenen kan høre. Den asynkrone lyd er den, som kun publikum kan høre.

Under begge kategorier findes flere lydkategorier:

Tale:

Det kan være talte replikker fra personerne i forestillingen eller en voice over, som ikke har en synlig afsender.

Reallyd:

De lyde, der kommer naturligt på baggrund af en handling. Det kan fx være bank på døren eller lyden af skridt på gulvet, når karakteren går.

Effektlyd:

Disse lyde er kunstigt fremstillet og spilles som regel gennem en højttaler. Det kan fx være lyden af en eksplosion eller trafikstøj.

Musik:

Her han der være tale om underlægningsmusik, der skaber stemning, eller musik til en sang eller dans.

Læg mærke til, hvordan lydene er brugt til at understrege handling, stemning eller miljø. Bemærk også, om de enkelte lyde er synkrone eller asynkrone.

Måske kan du afkode noget symbolsk i nogle af lydene.

I CHLODNAGADEN NR. 33 bemærkede vi dette ved lyden:

This image shows a single page of white paper with horizontal blue ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

KOPIARK 3

HUSK-DET-SKEMA

Kopier disse spørgsmål ind i et dokument på din computer.

Tag stilling til spørgsmålene, og skriv dine velbegrundede svar. Du behøver ikke at svare på spørgsmålene i den rækkefølge, de står.

Hvordan var teaterrummet bygget op?

Hvordan startede forestillingen?

Hvilke karakterer var med?

Hvad handlede forestillingen om?

Hvordan blev historien fortalt?

Nævn tre ting, du husker særlig godt.

Hvad undrede du dig over?

Hvordan blev scenografien brugt?

Hvad var "den røde tråd" i forestillingen?

Hvordan passer forestillingens handling/tema til den virkelige verden?

Hvordan sluttede forestillingen?

Andre observationer fra forestillingen.

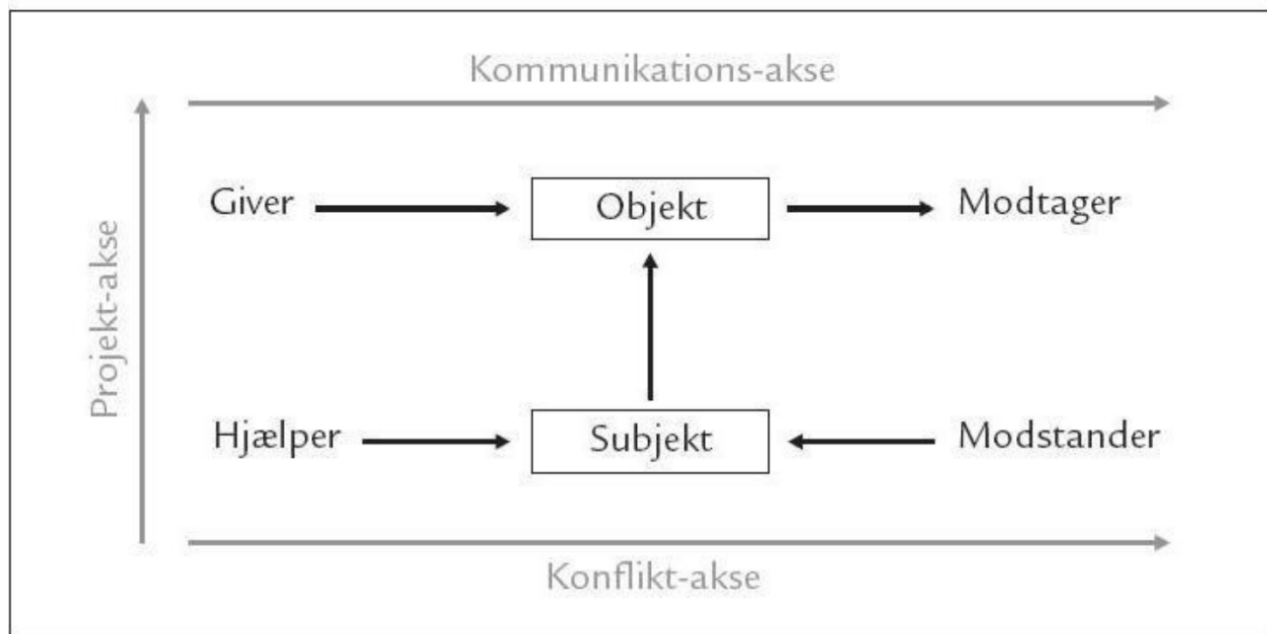

Illustration: Litteraturhistorie fortalt for børn, <https://litteratur2k.blogspot.com/2014/02/strukturalistisk-metode.html>

SUBJEKT: Den første aktant, der skal placeres, er fortællingens hovedperson. *Subjekt* har altid noget, han/hun arbejder på at opnå (*objekt*).

OBJEKT: Det, som *subjekt* arbejder på at opnå.

MODTAGER: Den eller det, der modtager *objekt*, når konflikten er løst. Det kan være den samme som *subjekt*, men hvis fx projektet ikke bliver løst, som *subjekt* ønsker det, kan *modtager* være en anden.

MODSTANDER(E): Hvad eller hvem står i vejen for, at *subjekt* kan gennemføre sit projekt og nå sit mål.

HJÆLPE(RE): Hvad eller hvem hjælper *subjekt* direkte eller indirekte med at gennemføre sit projekt og nå sit mål.

GIVER(E): Hvem eller hvad skal give adgang til det, som *subjekt* forsøger at opnå (*objekt*).

Modellens akser giver indblik i forestillingens dramaturgi:

PROJEKTAKSE: Beskriver forestillingen hovedhistorie.

KONFLIKTAKSE: Beskriver hvad karakteren møder af hjælp og forhindring på vejen mod sit mål.

PROJEKTAKSE: Beskriver udfaldet for karakterens projekt

FORBEREDELSESSKEMA TIL KARAKTERPROFIL

YDRE KARAKTERTRÆK	INTERESSE OG DRØMME	FORHOLD TIL VENNER	TRIVSEL PÅ BØRNEHJEMMET	ANDET

Chlodnagaden nr. 33

af Robert Parr

SCENE 10

- STASIEK: Jeg er sgu ligeglad – jeg er træt af de rollinger, der altid hænger på mig.
- KORCZAK: Jeg tror, det er min skyld – jeg har nok prøvet at beholde dig her for længe.
- STASIEK: Det er Madame Stefa – hun har været efter mig lige fra starten.
- KORCZAK: Det var domstol, der traf afgørelsen. Ingen står over loven, det ved du, Stasiek, ikke engang mig. Hvor ville vi ende, hvis vi ikke havde loven.
- STASIEK: Tyskerne er flintrende ligeglade med Dem og Deres domstol.
- KORCZAK: Deres krig er ulovlig, det må du aldrig glemme. Vores love her bygger på at leve i sandhed. Og desuden overfaldt du ham fysisk. Du brækkede hans næse.
- STASIEK: Ja, og han var selv ude om det...
- KORCZAK: Jeg tænker tit på, om det er sådan, at de ting, vi frygter mest, er dem vi ender med at gøre...
- STASIEK: Jeg er ikke bange for ham – overhovedet ikke!
- KORCZAK: Nej...
- STASIEK: Jeg er ikke bange for nogen!
- KORCZAK: Men hvorfor skaffe sig fjender, når man kan være venner?
- STASIEK: Spørg tyskerne om det!
- KORCZAK: Tyskerne, ja... de har fået sig nogle fjender. Men prøv og husk på, at hver eneste af dem et eller andet sted har nogen, der holder af dem. Den enkelte soldat er ikke vores fjende...
- STASIEK: Hmm – det er ham, der trykker på aftrækkeren!
- KORCZAK: Vores fjende er selve krigen. Det er vores pligt – hver eneste af os – at finde veje og måder, som vi kan opretholde vores værdighed og menneskelighed på.
- STASIEK: Og det tror De, vi kan gøre ved at synge sange på hebraisk?
- KORCZAK: Den som lever ved sværdet, vil omkomme ved sværdet.
- STASIEK: Stokke og sten kan brække mine ben, men ord gi'r mig hverken sår eller men.
- KORCZAK: Javel, men den, der sår vind, høster storm...
- STASIEK: Ja, og enhver so holder mest af sine egne smågrise...
- KORCZAK: Ja – Nogen kan bedst li' datteren, andre foretrækker moren...
- STASIEK: ... men de bliver begge to gift til sidst...

De ler.

KORCZAK: Nu husker du at give mit brev til værkføreren i morgen tidlig. Jeg har aftalt det hele, og de vil tage sig af dig.

STASIEK: Jeg kan tage vare på mig selv.

KORCZAK: Og sørg for, at du kommer til tiden.

STASIEK: Jah..., men ved De hvad?

KORCZAK: Nej...

STASIEK: Jeg er glad for, at jeg kan være 15 igen. De ved godt, at de kommer til at kontrollere det, ikke?

KORCZAK: Ikke hvis du lader være at fortælle dem det! **(De ler og giver hinanden hånden)** Lad mig tage mig af det. Og husk, du er altid velkommen her. Kom og besøg os. Vi kommer til at savne dig.

STASIEK: Ikke Madame Stefa, hun har aldrig brudt sig om mig...

KORCZAK: Held og lykke, Stasiek.

STASIEK: Held og lykke er for småbørn! Vi ses, du gamle – og lad nu være med at gøre noget, jeg ikke ville have gjort!

Sang – Hvor går min vej

KOR:(**synger**) Hvor går min vej? Hvor bringer den mig hen?
Skal jeg aldrig mere se mit kære hjem igen?
Er alle veje lukkede, der fører mig til dig?
Hvor går min vej?

Musik – sangen forts.

KORCZAK: Retten til at slå ihjel som en barmhjertighedsgerning tilhører den, der elsker og lider...
Når jeg tænker over ideen om at slå ihjel – for det er hvad det er, selv om jeg kalder det “få til at sove” - ideen om at slå børn ihjel, så tænker jeg på Kong Herodes og barnemordet...

... Og se – alle steder senge med syge børn, hvis hoste holder mig vågen... Nu sover de helt fredfyldt...

Jeg tænker, kan jeg, bør jeg slå søvnen ihjel? Hvem udover Gud har retten til at slå ihjel?

FULDT MANUSKRIFT UDGIVES PÅ SJÆLLANDS TEATERS FORLAG ULTIMO 2025

DRAMATISK SPIL

Del holdet i grupper af max. 4, og lad dem trække et spiloplæg.

Gruppe 1 har uddrag fra startscenen

Deltagere: Korczak og børn.

KOR (R): ... et barn har behov for at røre sig.

KORCZAK: ... Warszawa, 29. oktober, 1940... I dag – meget imod vores vilje – flyttede vi ind i Chlodnagade, i det område af byen, der officielt betegnes som Warszawas ghetto... Jeg har i et tidligere brev officielt ansøgt om at få omgjort den beslutning, men har stadig ikke fået svar....

KOR (M): ... børn er ikke bare fremtidens mennesker, de er mennesker her og nu ...

KORCZAK: ... Vi har levet af velgørenhed og har kun med stort besvær fået det til at hænge sammen...

KOR (S): ... børn har krav på at blive taget alvorligt...

KORCZAK: ... men til min store fortvivelse og på trods af mine heftige protester blev vognen med vores fulde ration af kartofler konfiskeret af de tyske vagter ved porten...

KOR (J): ... et barn har ret til at vokse op som den person, de er bestemt til at blive...

KORCZAK: ... I fuld fortrøstning om Deres forståelse anmoder jeg om Deres støtte med hensyn til tilbageleveringen af disse livsvigtige fødevarer, uden hvilke det vil være yderst vanskeligt for os at komme igennem vinteren.

KOR (M): ... elsk barnet – ikke kun dit eget...

KORCZAK: Med ærbødige hilsner, leder og forretningsfører for Børnehjemmet Dr. H. Goldszmit, Janusz Korczak...

KOR (R): Vær ærlig overfor dig selv for at være ærlig overfor barnet.

KORCZAK: Fanden ta' dem!

Gruppe 2 har uddrag fra scene 2

Deltagere: Marta, Staziek, Jerzy og Rosa. Hvis I er flere, så find på flere karakterer.

I er de unge på børnehjemmet, og I er på jeres sparsomme værelse. I har ikke set Korczak i dagevis, og det er aldrig sket før. Han betyder alt for jer! Han er jeres håb for en bedre verden, han er den, der altid har mødt jer og forstået jer, som de mennesker I er. Han er den absolut vigtigste voksne i jeres liv. I taler om, hvor han er blevet af? Er han rejst til et bedre sted? Er han slået ihjel? En af jer ved, at han er blevet tilbudt at blive redet og rejse derfra som en fri mand.

Aftal hvem, der er hvem, og hvad I mener. I kan selv finde på forslag til, hvad I har hørt, og hvordan I reagerer i forhold til hinanden. Lav hurtigt aftaler, prøv af og se, hvad der virker. Øv et par gange.

Gruppe 3 har uddrag fra scene 3

Deltagere: Formanden (IKKE kaptajnen), Korczak og de unge.

Formanden kommer til Korczak og tilbyder ham at flygte til et andet skjult hus. Korczak spørger til børnene, og Formanden fortæller, at de har funder gemmesteder til rigtig mange af børnene, men han kan ikke garantere for dem alle. Derfor afslår Korczak.

De unge er i baggrunden og hører samtalen (Ikke helt som i stykket). Da formanden og Korczak er gået, taler de unge om, hvad de har hørt. De deler deres tanker, så I må afgøre, hvad I tænker og siger til hinanden.

Gruppe 4 har uddrag fra scene 4

Deltagere: Korczak, Gestapo, kaptajn og menige soldater.

Korczak ankommer til Gestapo for at klage over, at deres ration af kartofler er blevet inddraget. Han forsøger at bevare fatning og værdighed. Gestapo afbryder konstant og spørger til armbind, papirer osv. Så Korczak opgiver altså ikke i første forsøg (prøv at genhuske fra forestillingen) Børnene sulter, børnenes rettigheder, men hånes og afbrydes af hele Gestapo. "De har ingen ret! Der er intet der tilhører dem. Alt hvad du er og har tilhører det 3. rige.

Før ham bort. Soldater mishandler Korczak. Beslut hvordan I kan gøre det, uden at gøre skade på skuespilleren. Måske fører i ham/hende bort og vi hører blot lydene? Måske omringer i ham/hende så man ser slag og spark og kun aner "korczak" i midten af cirklen.

Beslut om alle soldater har det godt med ordren, eller om der er nogle der udfører den af frygt for repressalier.

Slut scenen med at alle på rækker, vender fornt mod publikum, og siger:

Mennesker er ikke maskiner. Mennesker har et valg.

Gruppe 5 har uddrag fra scene 5

Deltagere: Korczak og de unge.

Korczak. Kommer hjem fra fængslet.

De unge modtager Korczak med arrangeret velkomst.

De unge spørger ind til hans oplevelser. Var du bange? Var der mordere... find selv på spørgsmål.

Korczak finder på en historie om, at han har haft det herligt og har fået tre måltider om dagen, har leget og fortalt historier.

Slut scenen med, at alle vender fornt mod publikum og siger følgende replikker i kor, eller hvis det er bøvlet, tager dem enkeltvis.

1. Over 400.000 mennesker stuvet sammen på mindre end 3,5 km²
2. Uden mad nok eller husly
3. Eller varme
4. Sindsygt
5. En sindssyg verden, hvor folk opfører sig sindsygt.

Gruppe 6 har uddrag fra scene 6

Deltagere: Korczak, Formanden- IKKE kaptajnen og de unge.

Scenen starter med, at Formanden igen kommer til Korczak med en sidste advarsel og mulighed for at flygte. I morgen er det for sent! Korczak spørger igen, om alle børn kan reddes, og det kan de ikke, men hvis han selv overlever, kan han redde andre børns liv.

Korczak afslutter samtalen med "Børnene har brug for, at jeg er der, når de vågner".

Efter denne replik, laver I et arrangement, hvor følgende replikker siges ud mod publikum.

1. D.16. august kom ordren om tvangsevakuering
2. Hvert barn havde sin dukke, sin bog, sit legetøj i hånden
3. Det er blevet beskrevet, hvordan børnene, uden kaos, hysteri eller vold
4. med stille værdighed. En efter en. Som i en stum protest
5. Steg ind i det ventende tog, som ville føre dem til Treblinka.